

Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi, MEUDED, 2024; 20(2), 73-90.

TÜRKÇEDE *UMUT* DÜĞÜM SÖZCÜĞÜNÜN ÖRÜNTÜSEL GÖRÜNÜMLERİ: DERLEM TEMELLİ BİR ÇALIŞMA¹

Co-occurrence Properties of the *Umut* Node Word: A
Corpus-Based Research

“Çünkü biraz sonra *umut* başlar her günkü, başlar.”

Turgut Uyar

Yasemin KOÇ², Fatma ÇALIŞKAN³, Damla ÖZDEMİR⁴, Müjgan
TOKTAY⁵, Ayşe Eda GÜNDOĞDU⁶

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi², Adıyaman Üniversitesi³,
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi⁴, Necmettin Erbakan Üniversitesi⁵,
Necmettin Erbakan Üniversitesi⁶

ORCID ID: 0000-0001-5882-7623, 0000-0002-9772-5117,
0000-0003-3021-7027, 0009-0006-8679-8683, 0000-0002-9074-7903

¹Bu çalışmada 3501 programı kapsamında 121K705 numaralı ve “Türkçede Ad Örüntüleri: Eşdizimlilik, Dilbilgisel Birliktelik, Anlam Tercihi ve Anlambilimsel Söylem Ezgisi Görünümleri -Derlem Temelli Bir Uygulama” başlıklı TÜBİTAK projesinin bünyesinde, TÜBİTAK BİÇABA-Birlikte Çalışıp Birlikte Başaracağız Burs Programı kapsamında yürütülen araştırma sürecinin çıktılarından yararlanılmıştır. Katkılarından dolayı TÜBİTAK’a teşekkür ederiz.

²Doktora Sonrası Araştırmacı, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yasminkoc07@gmail.com

³Doktora Bursiyeri, Adıyaman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, f.caaliskan@gmail.com

⁴Yüksek Lisans Bursiyeri, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, daamlaa.473@gmail.com.

⁵Lisans Bursiyeri, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, mujgantoktay@gmail.com.

⁶Proje Yürütücüsü, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Dilbilimi Bölümü, aedagundogdu@gmail.com.

Gönderim tarihi: 08 Aralık 2023; Kabul tarihi: 5 Şubat 2024

Kaynak gösterimi: Koç, Y., Çalışkan, F., Özdemir, D., Toktay, M., ve Gündoğdu, A. E.(2024). Türkçede *umut* düğüm sözcüğünün örüntüsel görünümüleri: Derlem temelli bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi*, 20(2), 73-90.

Abstract: In the process of determining the semantic profile of a lexical unit in a language, the definition of its contextual conditions is of great importance. Some of these conditions are considered as co-occurrence properties, and when analyzed from a corpus-based perspective, different extensions of the node words can be described through various syntactic features. In this study, the node word *umut* in Turkish is analyzed in terms of free combination, collocation, colligation, idiom, and compound word patterns in lexical semantic contexts. In this descriptive study, the Turkish National Corpus 3.0 was used to create the datasets. Thematic analyses were carried out on a total of 2628 concordance, and it was found that the node word *umut* frequently appears on the linguistic plane as part of collocation, idiom, and grammatical association constructions, followed by free composition and compound word constructions respectively. In addition, it is among the important findings that the node word has functions such as forming a mixed pattern, being added to sentences, and carrying a lexical unit feature in the proverb.

Key words: *Corpus, Free combination, Collocation, Colligation, Idiom, Compound word, Umut.*

Öz: Dilde bir sözcüksel birimin anlamsal profilinin elde edilmesinde bağlamsal koşullarının tanımlanması büyük önem taşımaktadır. Söz konusu koşulların bir bölümü örüntüsel görünüm adı altında değerlendirilmekte ve derlem temelli bir bakış açısıyla incelendiğinde düğüm sözcüğün farklı uzanımları çeşitli dizimsel özellikleri aracılığıyla betimlenebilmektedir. Bu çalışmada Türkçede *umut* düğüm sözcüğü, sözcük anlambilimsel bağlamda serbest bileşim, eşdizim, dilbilgisel birliktelik, deyim ve birleşik sözcük örüntüleri açısından incelenmiştir. Betimsel modelde tasarlanmış bu araştırmada verisetlerinin oluşturulmasında Türkçe Ulusal Derlemi 3.0'dan yararlanılmıştır. Toplam 2628 bağımlı dizin üzerinden gerçekleştirilen tematik çözümleme sonucu *umut* düğüm sözcüğünün sıklıkla eşdizim, deyim ve dilbilgisel birliktelik kurulumlarının bir parçası olarak dilsel düzleme çıktığı, bunu sırasıyla serbest bileşim ve birleşik sözcük kurulumlarının takip ettiği bulgulanmıştır. Ayrıca düğüm sözcüğün karma örüntü oluşturma, bağımsız tümcelere eklenme ve atasözü içinde sözcüksel birim özelliği taşıma gibi işlevlere de sahip olduğu elde edilen önemli bulgular arasındadır.

Anahtar sözcükler: *Derlem dilbilim, Serbest bileşim, Eşdizim, Dilbilgisel birliktelik, Deyim, Birleşik sözcük, Umut.*

1. GİRİŞ

Dilbilimde derlem temelli anlam çalışmaları, incelenen yapının farklı bağlamsal görünümüleri aracılığıyla düzenlamsal ve değişmeceli anlamsal görünümünün yanı sıra farklı dizimsel düzlemlerdeki örüntü kurma eğilimlerine ilişkin de derinlemesine bilgiler sunmakta; araştırma konusu sözcüğün anılan örüntüsel düzlemlerle (İng. (co-occurrences) betimlenmesi ise anlam temelli sözcük çalışmaları kapsamında ölçünlü ve sistematik açıklamalar yapma olanağı vermektedir. Dilde örüntüsel düzlemler farklı parametreler aracılığıyla ortaya konabilmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde bir sözcüğün anlambilimsel açıdan profillendirilmesine ilişkin çeşitli sınıflandırmalar yer almaktadır. Dilde örüntü türlerini Sinclair (1991) *eşdizim* (İng. collocation), *dilbilgisel birliktelik* (İng. colligation), *anlam tercihi* (İng. semantic preference) ve *anlam ezgisi* (İng. semantic prosody); Cowie (1994; 1998) *serbest bileşim* (İng. free combination), *kısıtlı eşdizim* (İng. restricted collocation), *simgesel deyim* (İng. figurative idiom), salt deyim (İng. pure idiom); Nesselhauf (2005) *serbest bileşim*, *eşdizim*, *deyim* (İng. idiom) başlıklarıyla sınıflandırmaktadır. Örüntüsel düzlemlerin sınıflandırılmasına ilişkin birtakım koşullara gereksinim duyulmaktadır. Çok sözcüklü bir yapının kalıplaşmışlık düzeyi incelendiğinde ilk olarak açıklık ve değiştirilebilirlik ilkeleri kontrol edilmelidir. Açıklık ilkesi, sözcüksel birimlerin düzenlamaya ya da değişmeceli anlamsal boyutları aracılığıyla değerlendirilirken değiştirilebilirlik ilkesi birimlerden en az birinin farklı bir dizisel seçimle dilsel düzleme çıkma gücü ile ilgilidir (Mel'çuk, 1998; Nesselhauf, 2005). Ayrıca sözcüklerin içerik ya da işlevsel ulamda yer alması, kalıplaşmışlık derecesi, sözlükte maddebaşı olarak yer alıp alamaması da örüntü türünü etkileyen diğer dinamiklerdendir. Anılan koşullar ve ilgili alanyazın (bkz. Firth, 1957; Halliday, 1966; Sinclair, 1991; Leech, 1992; Cowie, 1994; Cowie, 1998; Hoey, 2000; Nesselhauf, 2005) dikkate alındığında çalışmanın temelini oluşturan serbest bileşim, eşdizim, dilbilgisel birliktelik, deyim örüntüleri şu şekilde tanımlanabilir: *Serbest bileşim* kurulumları düzenlamsal boyutuyla dilsel düzleme çıkan en az iki içerik sözcüğünden oluşmakta ve açıklık ile değiştirilebilirlik ilkelerinin uygulanmasına esnek bir biçimde izin vermektedir. Bu tür örüntülerin sözlüklerde maddebaşı olarak yer alması söz konusu değildir. *Eşdizimsel örüntüler* en az iki içerik sözcüğüyle kurulan, sözcüklerden en az birinin metaforik ya da metonimik bir uzanımına sahip olduğu, değiştirilebilirlik ilkesinin sınırlı bir çerçevede uygulandığı

görünümlerdir⁷. *Dilbilgisel birliktelik* örüntüleri ise serbest birleşim ve eşdizim görünümlelerinden farklı olarak en az bir işlev sözcüğü aracılığıyla kurulabilmekte ve örüntüdeki içerik sözcüğü düz anlamsal ya da değişmeceli anlamsal düzlemlerde olabilmektedir. Bu tür yapılanmalar açık ya da yarı-açık olma özelliklerine sahiptir. *Deyimler* incelendiğinde diğer örüntü düzlemlerinden ayrılan en önemli özelliğinin değiştirilebilirlik ilkesine kapalı olmasıdır. Üzerinde açıklık ilkesi de uygulanamayan bu tür örüntülerin sözlükte maddebaşı olarak yer alabildiği gözlenmektedir. Ayrıca dilsel veriler incelendiğinde birleşik sözcük yapılanmalarının da belirli bir örüntüsel özelliğe sahip olduğu söylenebilir. Sözlükte maddebaşı olarak yer alabilen bu tür yapılanmalar tek bir uzanımına sahip olan ve ayrı ya da bitişik yazılabilen örüntüler olarak değerlendirilebilir. Gündoğdu (2023) bu düzlemlerin ayrımını *adam* düğüm sözcüğü üzerinden gerçekleştirdiği araştırmasında tanık tümceler aracılığıyla yapmaktadır:

Tablo 1. Örüntü türü ve tümce örnekleri

Örüntü Türü	Tanık Tümce
Birleşik Sözcük	Ağustos 2003'te PNAC kurmayları, bir grup Amerikan <u>bilim adamı</u> ve generaliyle birlikte, Omaha'da basına kapalı toplantılar yaptılar. [W-QI13C3A-0187-2456]
Serbest Bileşim	Çıkışta, bir <u>yaşlı adama</u> yardım edeyim diyorum. [W-IA16B1A-2671-1377]
Eşdizim	İlkçağın bu <u>büyük adamı</u> , yine aynı dönemde yetişmiş olan bir başka büyük adam Parmenides'le felsefe tarihinin çığır açıcı tartışmasına girmiştir. [W-RB04A2A-1387-1209]
Dilbilgisel Birliktelik	Sanane be taksici, sen önce para üstlerini ver <u>adam gibi</u> . [W-XI45E1C-5070-2446]
Deyim	14. yüzyıl eserinden ibaret bir kültür sergileseydim o zaman hiç <u>adamdan saymazlardı</u> bizi... [S-ADBBI-0042-706]

⁷ Bu çalışmada eşdizimlilik örüntüleri anlam temelli yaklaşım perspektifinde etiketlenmiştir. Söz konusu yaklaşım çerçevesinde Cowie (1994, 1998) sözcüklerin aynı bağlamda kullanılma koşullarını bütünüyle istatistiksel olarak sınamanın yetersiz olduğunu, eşdizimliliğin belirlenmesinde sözcüklerin içlemsel özelliklerinin ve bir araya gelme durumundaki uzanım oluşturma koşullarının göz önüne alınması gerektiğini belirtmektedir.

Örneklerden de görüleceği gibi *adam* düğüm sözcüğü farklı bağlamlarda farklı örüntüler kapsamında izlenebilmektedir. Örüntüsel düzlemlerin görgül ve sistematik olarak ortaya konmasındaki diğer bir⁷ önemli nokta ise gerçekleşmiş dilsel veriler üzerinden hareket edilmesidir. Bu kapsamda çalışmanın ilk boyutu anlambilimsel paradigma çerçevesinde şekillenirken ikinci boyutunu ise derlem temelli bakış açısı oluşturmaktadır. Alanyazındaki tanımlar kapsamında (bkz. Sinclair, 1991; Atkins ve Clear, 1992; Leech, 1992; Sinclair, 1992; McEnery, 2003; Baker, 2006; McEnery ve Hardie, 2012) *en az bir dil çerçevesinde düzenlenmiş sözlü ya/da yazılı türdeki metinlerin temsil gücü, denge gibi belirli ilkeler doğrultusunda ve amaca yönelik ölçütlerle dijital bir platform üzerinde saklanan koleksiyonlar* olarak tanımlanabilen derlemler, genelde dilbilimin birçok makro ve mikro alanı, özelde ise sözcük anlambilimsel araştırmalar açısından büyük önem taşımaktadır. Dilbilim temelli çalışmalarda araştırma sorusu ya da hipotezine bağlı olarak sıklık temelli ölçümler gerçekleştirme, bağımlı dizinler üzerinden çalışma, sözcüksel ya da dilbilgisel ulamlarda özelleştirilmiş bir yapıyı ortaya koyma gibi özellikleri derlemleri ikame edilemez bir noktaya taşımaktadır. Bu tür seçenekler araştırma veritabanı kapsamında istatistiksel bilgiler ortaya koyarak kuram üretme ve uygulama yapma süreçlerine büyük katkılar sağlamaktadır (Atkins ve Clear, 1992; McEnery ve Hardie, 2012). Çalışmada *umut* düğüm sözcüğünün seçilmesinin temel nedeni de derlem-temelli sözcük anlabilim çalışmalarına, özgün bir yöntemsel izlek oluşturma motivasyonudur. *Umut* sözcüğünün Türkçede sıklığı yüksek ilk 1000 sözcük içerisinde yer alması (bkz. Aksan vd., 2017) ve pilot uygulamalarda çok çeşitli örüntüsel görünümde dilsel düzleme çıkabilme eğilimi düğüm sözcüğün seçimindeki temel nedenlerdir. Anlabilim ve derlemdilbilim arakesitindeki bu çalışmada aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- a. Türkçede *umut* düğüm sözcüğü hangi örüntüsel düzlemlerde ortaya çıkmaktadır?
- b. Türkçede *umut* düğüm sözcüğünün örüntü temelli niceliksel görünümleri nasıldır?

2. YÖNTEM

Araştırma betimsel tarama modelinde tasarlanmıştır. Betimsel çalışmalar elde edilen bulgular üzerinden neden-sonuç ya da neden-etki ölçümü yapmaksızın var olan bir durumu olduğu gibi ortaya koymayı amaçlamakta ve bulguları yüzde, sıklık gibi betimsel istatistiğin temel araçlarıyla değerlendirmektedir. Araştırmanın veriseti Türkçe Ulusal Derlemi 3.0 (TUD 3.0) *basit sorgu ve standart arama* tercihleri aracılığıyla elde edilmiş 2597 bağımlı dizinden oluşturulmuştur. Bağımlı dizinlerin bir bölümünde, *umut* düğüm sözcüğü tek bir satırda birden çok defa gözlenmiş, ama sonucunda hâlihazırda elde edilen 2597 bağımlı dizin içinde farklı bir girdide gözlenmemesi durumunda aynı bağımlı dizin verisetine iki kez dahil edilmiştir. Ayrıca belirgin bir örüntüye sahip olmayan yapılar da verisetinden çıkarılmıştır. Bu süreç sonunda toplam 2628 bağımlı dizin elde edilmiş ve veriler tematik çözümleme yöntemiyle incelenmiştir. Veri çözümleme aşamasında Gökçe'den (2006) düzenlenerek alıntılanan plan kullanılmıştır:

a. Amacın Belirlenmesi: Araştırmanın amacı *umut* düğüm sözcüğünün farklı örüntüsel düzlemlerdeki görünümünü ortaya koymaktır.

b. Varsayım Oluşturma: Söz konusu düğüm sözcüğün gerçekleşmiş dilsel kullanımlarda serbest bileşim, eşdizim, dilbilgisel birliktelik gibi farklı örüntüsel değerlere sahip olduğu varsayılmaktadır.

c. Ulam Sisteminin ve Kodlama Kurallarının Oluşturulması: Verilerin çözümlenmesinde temel ulam örüntüsel ulamlar olarak belirlenmiştir. Bu ulamlar *birleşik sözcük, serbest bileşim, eşdizim, dilbilgisel birliktelik* ve *deyim* olmak üzere beş tanedir. Söz konusu ulamlar bir önceki bölümde tanımlanmıştır.

d. Verilerin Kodlanması: Veriler MS Excel çalışma kitabı üzerinden ulam sistemi ve kodlama kurallarına göre kodlanmış, süreç 2628 satırlık çalışma kitabında *umut* düğüm sözcüğüyle örüntü kuran yapılar üzerinden gerçekleştirilmiştir.

e. Yorumlama: Kodlama süreci sonrası elde edilen bulgular niceliksel ve niteliksel açılardan değerlendirilmiş ve *umut* düğüm sözcüğünün anlamsal profili derlem temelli bir perspektifle ortaya konmuştur.

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibidir:

- Örüntü sağlamayan bağımlı dizinler veritabanından çıkarılmıştır.
- Edilgen yapılar, uzanım farklılaşmadığı sürece etken biçimiyle alınmıştır.

- Master ve ortaç yapıları ayrı başlıklar altında değerlendirilmiştir.
- Birleşik sözcüklerin belirlenmesinde Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük⁸ referans alınmış, sözlükte bulunmayan ve maddebaşı olması önerilen yapılara sonuç bölümünde yer verilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Umut düğüm sözcüğünün serbest bileşim, eşdizim, dilbilgisel birliktelik, deyim ve birleşik sözcük örüntüsel düzlemlerinin niceliksel dağılımları aşağıdaki gibidir.

Tablo 2. *Umut* düğüm sözcüğü örüntüsel dağılımları

Örüntü Türü	<i>f</i>	%
Eşdizim	1237	50
Deyim	486	20
dilbilgisel birliktelik	461	19
serbest bileşim	248	10
birleşik sözcük	50	2
Toplam	2482	100

Tablo 2 incelendiğinde düğüm sözcüğün eşdizimsel kurulumlar aracılığıyla dilsel düzleme yoğun olarak çıktığı, bunu deyim ve dilbilgisel birliktelik örüntülerinin izlediği gözlenmektedir. Bu bulgulardan hareketle araştırma konusu düğüm sözcüğün değişmeceli anlam ekseninde uzanım alanı yaratma eğiliminde olduğu söylenebilir. Veriler çözümlendiğinde düğüm sözcüğün kurulumlarının tablodaki örüntülerle sınırlı olmadığı; aynı zamanda karma örüntü oluşturma, bağımsız bir tümceye eklenme ve atasözü içerisinde sözcüksel birim olarak yer alma gibi işlevlere sahip olduğu da elde edilen bulgular arasındadır. *Umut* sözcüğünün örüntüsel düzlemlerine ilişkin bulgular ve bu bulguların yorumlarına ilerleyen bölümlerde yer verilmiştir.

⁸<https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 20.09.2023)

3.1. EŞDİZİM ÖRÜNTÜLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

İnceleme konusu sözcüğün en sık gözleendiği örüntüsel düzlem eşdizimliliklidir. Görünümler incelendiğinde *umut* düğüm sözcüğünün genellikle düzanlamsal uzanıma sahip olurken eşdizimsel sözcüğün değişmeceli anlamda dilsel düzleme çıktığı gözlenmektedir. Düğüm sözcüğün sözlükte maddebaşı olarak yer almayan ortaç ve mastar özellikli sözcüksel birimlerle de dizime girdiği elde edilen bulgular arasındadır. Bu kurulumların gösterimi tablolarda [O+U] ve [M+U] biçiminde yapılmıştır. Ayrıca özel adlarla birlikte eşdizimsel yapı oluşturma, ad öbekleriyle ikiden çok sözcüklü setler oluşturma da gözlenen örüntüsel eğilimler arasındadır. Tablo 3'te *umut* düğüm sözcüğü eşdizim örüntülerine ilişkin niteliksel ve niceliksel bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 3. *Umut* düğüm sözcüğü eşdizim örüntüleri⁹

Örüntü	f	%
umudunu yitir- (68), [O+U] (61), [M+U] (66), umut dolu (49), büyük umut (44), umut taşı- (42), AÖ umudu ol- (35), umut ol- (33), yeni umut (24), umut kalma- (21), umudu tüken- (19), umut doğ- (13), umut yeşer- (13), umudu bit- (10), AÖ umudunu kaybet- (10), umudu kaybet- (9), umut büyü- (9), umudu art- (9), gelecek umudu (8), umuda yolculuk (8), umudu azal- (8), umut yarat- (8), umut ara- (7), umudu gerçekleş- (7), umudu yere çakıl- (7), [ÖA+U] (7), umut aşıl- (6), umut AÖ+BUL (6), umut dağıt- (6), umut kaynağı (6), umudu kaybol- (6), umuda sarıl- (5), umudu dile getir- (5), umut bit- (5), umut kal- (5), umut rüzgarı (5), umuda dönüş- (4), umudu elinden al- (4), umudu yok et- (4), umut belir- (4), umut haline gel- (4), umut tüket- (4), AÖ dönük umut (3), bir parça umut (3), güzel umut (3), içindeki umut (3), kırık umut (3), küçük umut (3), tatlı umut (3), umudu canlan- (3), umudu devam et- (3), umudu ele al- (3), umudu paylaş- (3), umudu sür- (3), umudu yık- (3), umut çal- (3), umut çal- [2. anlam] (3), umut çiçeği (3), umut saç- (3), umut tacirliği (3), umut üret- (3), umut yüklü (3), umut AÖ (3), ülkenin umudu (3)...	1237	47,18

⁹ Bulguların yoğunluğunun metnin okunabilirliğini engellememesi amacıyla sıklığı 2 ve 2'den az olan örüntülere Ek 1'de yer verilmiştir. Çalışma boyunca sunulan diğer tabloların büyük bölümüne ilişkin genişletilmiş bulgular da Ek 1'de yer almaktadır.

Tablo 3 incelendiğinde *umudunu yitir-* (68), *umut dolu* (49), *büyük umut* (44), *umut taşı-* (42) yapılarının eşdizimsel düzlemde sıklığı yüksek örüntüler olduğu görülmektedir. Aşağıda söz konusu kullanımlara ilişkin tanık tümelere yer verilmiştir.

- (1) Aşk dolu, *umut dolu*, tutku dolu. [W-QI22C1A-0532-612]
- (2) Allah hepinizin yardımcısı olsun *umudunuzu yitirmeyin...* [W-TI44F1D-4754-1027]
- (3) Ama gençler ilk günlerdeki başarılarından *büyük umutlara* kapılmışlar ve devleti yıkacaklarına inanmışlardı. [W-GI09C4A-1927-690]

Kurulumlardan hareketle, *umut* düğüm sözcüğünün eşdizimsellik bağlamında metaforik düzlem üretmeye son derece yatkın olduğu gözlenmektedir. Özellikle UMUT NESNEDİR metaforunun altında UMUT HAREKET EDEBİLEN BİR NESNEDİR, UMUT BİTİMLİ BİR NESNEDİR, UMUT ZARAR GÖREBİLEN BİR NESNEDİR kavramsal metafor kurulumlarıyla sıklıkla karşılaşmaktadır. Ayrıca UMUT CANLIDIR metaforuna ilişkin örnekler de dikkat çekici bir yoğunluğa sahiptir. Konu ile ilgili olarak Šarić (2020) Hırvatça *umut* anlamında gelen *nada* sözcüğü üzerine yaptığı metafor çözümlemesinde de UMUT NESNEDİR ve UMUT CANLIDIR kavramsal metaforlarına ulaşmıştır. Tablo 4'te söz konusu kurulumlara ilişkin dilsel metafor örneklerine yer verilmektedir.

Tablo 4. *Umut* düğüm sözcüğü metafor görünümüleri

<i>Kavramsal Metafor</i>	<i>Dilsel Metafor</i>
UMUT HAREKET EDEBİLEN BİR NESNEDİR	<i>umudunu yitir-, umut taşı-, umudunu kaybet-, umut dağıt-...</i>
UMUT BİTİMLİ BİR NESNEDİR	<i>umut dolu, umut kalma-, umudu tüken-, umudu bit-, umudu art-, umudu azal-, umut kaynağı...</i>
UMUT ZARAR GÖREBİLEN BİR NESNEDİR	<i>umudu yere çakıl-, kırık umut, umudu yık-...</i>
UMUT CANLIDIR	<i>umut doğ-, umut yeşer-, umut büyü-...</i>

Düğüm sözcüğün ortaç ve mastar yapılarıyla da sıklıkla dizime girebildiği elde edilen önemli bulgular arasındadır. Tablo 5'te ortaç ve

master ulamı kapsamında değerlendirilebilen eşdizimsel öğelerle kurulan örüntülere yer verilmektedir.

Tablo 5. *Umut* düğüm sözcüğü eylemsi örüntüleri- eşdizim

Örüntü Türü	Örüntü	f	%
[O+U]	beslenen umut (2), büyümüş umut (2), sönen umut (2), tükenmek bilmeyen umut (2), yıkılan umut (2), yitirilen umut (2), yitirilmiş umut (2)...	61	2,33
[M+U]	kurtuluş umudu (4), bulma umudu (2), değiştirme umudu (2), sonuç alma umudu (2), yakalamak umudu (2).	66	2,50

Tablo 5 incelendiğinde genel eşdizim kurulumlarında olduğu gibi ortaç kurulumlarında da UMUT CANLIDIR (*beslenen umut, büyümüş umut*), UMUT ZARAR GÖREBİLEN BİR NESNEDİR (*sönen umut¹⁰*), UMUT BİTİMLİ BİR NESNEDİR (*tükenmek bilmeyen umut*), UMUT HAREKET EDEBİLEN BİR NESNEDİR (*yitirilen umut, yitirilmiş umut¹¹*) metaforlarıyla karşılaşılmaktadır.

(4) Gelenek'in bu adımından sonra Kuruçeşme toplantılarına dair *beslenen umutlar* da kayboldu. [W-HE39E1B-2893-1339]

(5) Bu, kendiliğinden büyümüş bir umut değil; sokaklarda, okul kapılarında, mahkeme salonlarında, hapishanelerde, yazılarda, konuşmalarda, şarkılarda *büyütülmüş* bir *umut*. [W-JD36C2A-0114-2306]

(6) Kralın arabasını büyükbaban gibi rüyamda *bulma umuduyla* siestaya hazırlanıyordum. [W-NA16B4A-0120-1115]

Verisetinde ayrıca özel adlar ve ad öbekleriyle kurulan örüntülere rastlanmıştır. *Aslan'ın iki umudu, Batı'nın umudu* kurulumları düğüm

¹⁰ Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'te *sön-* eylemi “Yanmaz, aydınlatmaz, parlamaz olmak; parlaklığını, ışığını yitirmek; hava veya başka bir gaz ile şişirilmiş bir şeyin havası kaçıp şişkinliği inmek uzanımlarıyla tanımlanmaktadır. Bu bağlamda *umut* düğüm sözcüğü metaforik bağlamda zarar görebilme özelliği ile yorumlanmıştır. (<https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 18.01.2024)

¹¹ Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'te *yit-* eylemi “Yok olmak, ortadan kalkmak; kaybolmak.” uzanımlarıyla tanımlanmaktadır. Bu bağlamda *umut* düğüm sözcüğü metaforik bağlamda hareket edebilme özelliği ile yorumlanmıştır. (<https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 18.01.2024)

sözcüğün özel ad olduğu kurulumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu örüntüler metonimik düzlemde yorumlanabilir.

(7) *ASLAN'IN İKİ UMUDU* [W-QI31D1B-2411-2128]

(8) Hız bu anlamda "*Batı'nın umudu*"dur çünkü dünyayı bizim arzularımızın çekip çevirdiği yanılsamasını beslemektedir. [W-TE36E1B-3355-374]

Bulguların çözümlenmesi sonrasında bazı yapıların hem sıklık hem de kalıplaşmışlık düzeyi açısından deyim ya da birleşik sözcük olma eğilimleri dikkat çekmiştir. Bu bağlamda dilbilim alanında beş farklı uzmanın görüşleri alınmış, tablodaki yapıların bir bölümünün farklı bir örüntü düzleminde yer alabileceğine ilişkin dönütler sağlanmıştır¹². Uzman görüşleri doğrultusunda deyim ya da birleşik sözcük ulamında sözlüklerde maddebaşı olarak yer alması öngörülen yapılara sonuç bölümünde yer verilmiştir.

3.2. DEYİM ÖRÜNTÜLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Verisetinden hareketle gözlenme sıklığı açısından ikinci sırayı deyim örüntüleri almaktadır. Tablo 6'da söz konusu örüntülere yer verilmiştir.

Tablo 6. *Umut* düğüm sözcüğü deyim örüntüleri

Örüntü	f	%
umut ver- (132), umut kes- (95), umut et- (93), umut bağla- (59), umut besle- (20), umudunu kır- (18), umudu kırıl- (12), umudu sön- (11), umut vaat et- (11), umuda kapıl- (8), umudu suya düş- (8), umut uyan- (8), umudu boşa çık- (6), umut bırak- (3), umut vadet- (2)...	486	18,54

Tablo 6 incelendiğinde *umut ver-* (132), *umut kes-* (95), *umut et-* (93), *umut bağla-* (59) yapılarının sıklığı en yüksek deyim ifadelerden olduğu gözlenmektedir. Düğüm sözcüğün, eşdizimlilik görünümünde olduğu gibi, deyim ifadelerde de metaforik alan yaratma eğilimi dikkat çekici bir bulgudur.

¹² Kodlayıcılar arası uyumun ölçülmesinde Fleiss'in (1971) Kappa uyum katsayısından yararlanılmıştır.

- (9) Babam ona *umut verirken* o da babama umut vermeye çalışıyordu. [W-TI19E1A-4015-1092]
- (10) Ben umudumu kestim. [W-TA16B2A-1200-1959]
- (11) *Umut ediyorum*, iyi bir teklif gelir ve PETKİM özel sektör mantığı ile işletilebilecek konuma geçer" diye konuştu. [W-QF25D1B-2161-1180]
- (12) Bizler bu ülkeyi yönetenlere *umut bağlamaz* mıyız? [W-MI22C3A-0669-1865]
- (13) Bilim adamları buradan hareket ederek akrebin zehirinden anti-nükleer aşı elde etme *umudunu besliyorlar*. [W-FE39E1B-3025-2483]

3.3. DİLBİLGİSEL BİRLİKTELİK ÖRÜNTÜLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırma konusu düğüm sözcüğün dilbilgisel örüntü kurma eğilimi de öne çıkan bulgulardan biridir. Sözcüğün bağlaç ya da ilgeç konumunda işlev sözcükleriyle ya da niceleyicilerle dilsel düzleme çıktığı gözlenmektedir. Tablo 7'de veriseti aracılığıyla bulguların dilbilgisel birliktelik örüntülerine yer verilmiştir.

Tablo 7. *Umut* düğüm sözcüğü dilbilgisel birliktelik örüntüleri

Örüntü	f	%
umut da (175), umut var (44), umut diye (41), umut yok (36), umut gibi (32), umut için (23), umut içinde (15), umut ile (14), umut ise (13), umut ki (12), tek umut (11), tüm umut (11), umuda dair (11), umuda doğru (9), umuda karşılık (8), umuda karşın (4), umuda yönelik (4), umut içinde (4), umut ile (4), aşırı umut (3), aynı umut (3), başka umut (3)...	461	17,58

Tablo 7 incelendiğinde düğüm sözcüğün *umut da* kurulumunda olduğu gibi bağlaç; *umut diye*, *umut gibi* yapılarıyla ilgeç; *tek umut*, *tüm umut* yapılarında gözlemlendiği gibi niceleyici ulamından sözcüklerle dizime girdiği elde edilen bulgular arasındadır.

- (14) İnsan varoldukça gelişme olacaktır, *umut da* bu gelişmenin sonucudur. [W-CE37C3A-0633-2044]
- (15) Umutsuzu *umut diye* beklemek" [W-EA16B1A-0096-2212]

- (16) Bu sözler tüm yurttta bir *umut gibi* dalgalanıyordu.
[W-RD05A4A-1381-209]
- (17) Yaşanılasi bir dünyayı kurmak için, yarın için, *umut için*...
[W-SG37E1B-2935-1343]

3.4. SERBEST BİLEŞİM ÖRÜNTÜLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Düğüm sözcük kapsamında serbest bileşim örüntüleri incelendiğinde doğası gereği hem düğüm sözcüğün hem de eşdizimsel sözcüğün düzanlamsal uzanımına sahip olduğu gözlenmektedir. Tablo 8’de serbest bileşim örüntülerine ilişkin örneklere yer verilmiştir.

Tablo 8. *Umut* düğüm sözcüğü serbest bileşim örüntüleri

Örüntü	f	%
[M+U] (110), [O+U] (7), [ÖA]+umut (10), kurtuluş umudu (9), umut ölçeği (9), barış umudu (4), insan umudu (4), yaşam umudu (4), umut AÖ (4), çözüm umudu (3), gizli umut (3), halkın umudu (3), özgürlük umudu (3).	248	9,46

Tablo 8 incelendiğinde özellikle mastar ve ortaçlarla gerçekleşen kurulumların ön plana çıktığı gözlenmektedir. Söz konusu örüntülere kurulan yapılar Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. *Umut* düğüm sözcüğü [M+U] örüntüleri- serbest bileşim

Örüntü Türü	Örüntü	f	%
[M+U]	AÖ bulma umudu (10), buluşmak umudu (4), kazanma umudu (4), yaşama umudu (4), AÖ olacağı umudu (3), dönüş umudu (3), iyileşme umudu (3), kurtarmak umudu (3), anlaşma umudu (2), barışma umudu (2), başarılı olma umudu (2), bulabilmek umudu (2), bulmak umudu (2), dönme umudu (2), görebilme umudu (2), görmek umudu (2), görüşmek umudu (2), AÖ olma umudu (2), ulaşma umudu (2).	110	4,20
[O+U]	geçmiş umut (1), gelen umut (1), gerçekleşmeyecek umut (1), istediği umut (1), kaynaklanan umut (1), veren umut (1), yok olmuş umut (1).	7	0,27

Umut düğüm sözcüğü serbest bileşim örüntüleri incelendiğinde *kazanma, kurtarmak, barışma, başarılı olma* gibi olumlu anlam ezgisine sahip yapılarla dizime girdiği gözlenmektedir.

(18) Merdivenleri çıkarken onu balkonda, karton yuvasının içinde *bulacağım umuduyla* gülümsüyordum. [W-DA16B1A-1507-2378]

(19) En kısa zamanda *buluşmak umuduyla*. [W-DA16B2A-0863-2433]

Düğüm sözcüğün, serbest bileşim kapsamında özel adlarla gerçekleşen kurulumlarına da rastlanmaktadır. *Atatürk'ün umudu, Ayşe Gelin'in umudu, Hasan'ın umudu* örüntüleri buna örnek olarak verilebilir.

(20) Çocuklar *Atatürk'ün* gül fidanlarıdır, *umududur*. [W-UI19E1A-4003-2063]

(21) Ertesi günü çok huzursuz geçirmişti, ne bankadaki dedikodularla ilgilenebilmiş ne de *Hasan'ın umutlarını* paylaşabilmişti; birden her şey ona anlamsız ve sıkıcı gözükmüştü. [W-OA16B4A-0049-146]

3.5. KARMA ÖRÜNTÜLERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

İnceleme konusu düğüm sözcük, hem içerik hem de işlev sözcükleriyle aynı düzlemde eşzamanlı örüntü kurma eğilimine sahiptir. Bu tür kurulumlarda serbest bileşim ve dilbilgisel birliktelik örüntülerinin iç içe geçtiği gözlenmektedir. Tablo 10'da karma örüntülere ilişkin yapılanmalara yer verilmektedir.

Tablo 10. *Umut* düğüm sözcüğü karma örüntüleri

Örüntü	f	%
hayal (7), heyecan (6), beklenti (5), güven (5), sevinç (5), sevgi (4), duygu (3), düş (3), düşünce (3), hayat (3), korku (3), öfke (3), umutsuzluk (3)...	110	4,20

Tablo 10 incelendiğinde bağlaç konumunda *ve* ile gerçekleştirilen, yakınlık ya da karşıtlık bağlamında ortak kavramsal alana sahip adlarla kurulum sağlandığı gözlenmektedir:

(22) Bir yandan ona destek oluyor, onu *hayaller ve umutlarla* ayakta tutmaya çalışıyor, bir yandan da kendimi avutuyordum, hepsi geçecek diye. [W-SI32D1B-2551-344]

(23) İkimiz de *heyecan ve umutla* taban tabana verir, birbirimize ait olmadığımızı görünce hiçbir şey demeden yolumuza devam ederdik. [W-PA16B2A-3301-734]

Ayrıca *hayal* (f=7), *heyecan* (f=6), *beklenti* (f=5), *güven* (f=5), *sevinç* (f=5) gibi sözcükler ile ve yapılarıyla karma örüntüler oluşturduklarına verisetinde rastlanmıştır.

(24) Bu durum, *bütün bölge halkını bir gün bizim müşterimiz olacağına dair umudumuzu* gerçekleştirmektedir. [W-QD43C1A-0286-764]

(25) Hiçbir zaman karamsar bir bakış açısı taşımadığını söyleyen Bond, *insana ve geleceğe ilişkin umudunu* yaşamında olduğu gibi oyunda da korur. [W-MG37C4A-0285-1373]

3.6. BİRLEŞİK SÖZCÜKLERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Düğüm sözcüğün diğer bir kurulumsal düzlemi de birleşik sözcük oluşturma üzerinedir. Tablo 11’de Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük¹³ veritabanında maddebaşı olarak yer alan birleşik sözcüklere yer verilmiştir.

Tablo 11. *Umut* düğüm sözcüğü birleşik sözcük örüntüleri

Örüntü	f	%
umut ışığı (41), umut kapısı (4), umut kırıklığı (3), umut dünyası (1), umut taciri (1).	50	1,91

Birleşik sözcük kurulumlarına ilişkin tanık tümceler aşağıda yer almaktadır:

(26) Adalıların bu katliama katılmaması içimizi *umut ışıklarıyla* doldurdu. [W-UA16B3A-1132-1434]

(27) Ama *umut kapılarının* anahtarı, yine insanın düşünme yeteneği. [W-CG37C4A-3365-86]

¹³ <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 20.09.2023)

3.7. [TÜMCE + UMUT] KURULUMUNA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Düğüm sözcüğün diğer bir örüntüsel eğilimi, doğrudan bir tümce üzerine eklenebilmesidir. Verisetinde söz konusu örüntüye ilişkin toplam 26 tümceye rastlanmıştır:

(28) Bir bölgede, bir topraktaki koşullar, dirlik düzenlik üretecek düzeyde ise oralara kök salar kişi; ama koşullar dirlik düzenlik üretecek düzeyde değilse, tepeden tırnağa mutsuzlukla, sıkıntıyla kuşatılmışsa, kaçma olanaklarını arar, gitmeyi tasarladığı mekânlarda "*bir şeyler bulurum*" *umuduyla*. [W-OG13C3A-0350-752]

(29) *Belki gelir umuduyla* su dolu ibriği yavaşça onların yanına bıraktım. [W-QA16B3A-0790-2036]

(30) Ama ben yine de *ilham perimi bulabilirim umudu*, başlıyorum ilk bilimsel gezime. [W-UC29D1B-2436-961]

3.8. ATASÖZLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

İnceleme konusu sözcük, atasözü içerisinde sözlüksel birim oluşturma eğilimine de sahiptir. Bu kapsamda "Can çıkmadan umut çıkmaz. // Çıkmadık canda umut vardır. // Çıkmayan candan umut kesilmez. // Umud fakirin ekmeği. olmak üzere toplam 4 atasözüne rastlanmıştır.

(31) Gene de *can çıkmadan umut çıkmaz* mantıksızlığı içinde, son bir ürpermeyle hayata sarılmayı isteyip sigarasından bir nefes çeken müvekkile, Pislik Ayhan son darbeyi indirir... [W-RA16B2A-0062-1896]

(32) "O nasıl söz?" dedi Kılıç Ali, "Ne demiş atalarımız? *Çıkmadık canda umut vardır.*" [W-MA16B3A-0039-1976]

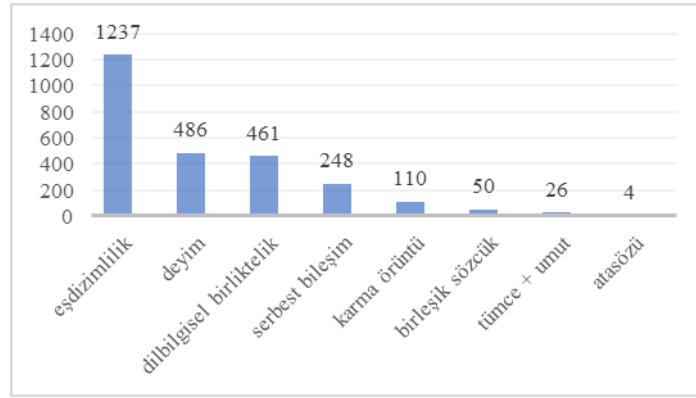
(33) Niye mi? "*Umud fakirin ekmeği*" de ondan. [W-NI27D1B-2462-915]

4. SONUÇ

Bu çalışmada Türkçede *umut* düğüm sözcüğünün örüntüsel görünümleri derlem dilbilimsel bir bakış açısıyla incelenmiştir. Betimsel modelde tasarlanmış araştırmanın verisetini TUD 3.0 aracılığıyla elde edilmiş 2628 bağımlı dizin oluşturmaktadır. Düğüm sözcüğün büyük oranda eşdizimlilik ve deyim örüntüleri kurma eğiliminde olduğu gözlenmiş, buna paralel olarak araştırma konusu

sözcüğün özellikle metaforik ve metonimik alan kurma açısından işlevsel olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eşdizimlilik ve deyim görünümünü örüntü oluşturma açısından sırasıyla dilbilgisel birliktelik, serbest bileşim ve birleşik sözcük kurulumları izlemektedir. Hem eşdizim hem de serbest bileşim örüntülerinde ortaç ve mastar yapılarının sıklığı da dikkat çeken diğer bir bulgu olarak değerlendirilmektedir. Öte yandan, veriler çözümlendiğinde örüntüsel yapılanmanın yalnızca anılan beş düzlem üzerinden gerçekleşmediği sonucuna ulaşılmıştır. Düğüm sözcük, aynı zamanda karma örüntü oluşturma, bağımsız bir tümceye eklenme ve atasözü içerisinde sözcüksel birim olarak yer alma gibi işlevlere de sahiptir. Grafik 1’de düğüm sözcüğün kurulumsal görünümüne ilişkin bütüncül bilgilere yer verilmektedir.

Grafik 1. Umut düğüm sözcüğü kurulum dağılımı

Verisetinde Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük’te yer almayan fakat birleşik sözcük ya da deyim olarak ulamlanma potansiyeline sahip olan birtakım kurulumlara rastlanmıştır. Söz konusu yapıların bir bölümünün uzman görüşleri doğrultusunda sözlük veritabanına alınması önerilmektedir. Değerleyiciler *umudunu yitir-*, *umut taşı-*, *umut ol-*, *umudu tüken-*, *umut doğ-*, *umudunu kaybet-*, *umudu kaybet-*, *umut aşıla-* yapılarının deyim; *umut dolu*, *umut verici* yapılarının ise birleşik sözcük olarak sözlük veritabanında alması gerektiği konusunda uzlaşım sağlamışlardır.

Çalışmada içkin olarak soyut bir uzanımına sahip olan *umut* düğüm sözcüğü derlem temelli bir bakış açısıyla örüntü oluşturma açısından incelenmiş; bu kapsamda sözcüğün eşdizim, deyim, serbest bileşim,

birleşik sözcük gibi farklı örüntüsel düzlemlerde üretken bir biçimde düz anlamsal ve değişmeceli anlamsal kurulumlar oluşturduğu ve özellikle zengin metaforik alan yaratma potansiyeline sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda araştırmada dilsel örüntülerin derlem temelli betimlenmesi çerçevesinde süreç odaklı ve görgül bir izlek ortaya koymak amaçlanmış ve *umut* düğüm sözcüğü derlem dilbilim ve sözcük anlambilim arakesitinde uygulama temelli bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Aksan, Y., Aksan, M., Koltuksuz, A., Sezer, T., Mersinli, Ü., Demirhan, U. U., Yılmaz, H., Atasoy, G., Öz, S., Yıldız, İ. ve Kurtuluş, Ö. (2012). Construction of the Turkish National Corpus (TNC). Calzolari, N., Choukri, K., Declerck, T., Doğan, M. U., Maegaard, B., Miriani, J., Odijk, J. ve Piperidis, S. (Yay. haz.) içinde, *Proceedings of the Eight International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC 2012)*. İstanbul, Türkiye.
- Aksan, Y., Aksan, M., Mersinli, Ü., ve Demirhan, U.U. (2017). *A frequency dictionary of Turkish: core vocabulary for learners*. Routledge.
- Atkins, S. ve Clear, J. (1992). Corpus design criteria. *Literary and Linguistic Computing*, 7(1), 1-16.
- Baker, P. (2006). *Using corpora in discourse analysis*. Continuum International Publishing Group.
- Cowie, A. P. (1994). Phraseology. R. E. Asher (Yay. haz.), *The encyclopaedia of language and linguistics* içinde (ss. 3168-3171). Pergamon.
- Cowie, A. P. (1998). *Phraseology: Theory, analysis, and applications*. Clarendon Press.
- Firth, J. R. (1957). *Modes of meanings. Papers in Linguistics 1934-1951*. Oxford University Press.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi kuramsal ve pratik bilgiler*. Siyasal Kitabevi.
- Gündoğdu, A. E. (2023). Derlem temelli eşdizimlilik çıkarımında yöntemsel, anlambilimsel ve biçimsözdizimsel süreçler -proje temelli bir durum çalışması-. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 63(2), 1454-1488.
- Halliday, M. A. K. (1966). Lexis as a linguistic level. C. E. Bazell, J. C. Catford, M. A. K. Halliday, R. H. Robins (Yay. haz.), *In memory of J.R. Firth* içinde (ss. 148-162). Longmans.
- Hoey, M. (2000). A world beyond collocation: new perspectives on vocabulary teaching. Lewis, M. (Yay. haz.). *Teaching collocation* içinde (ss. 224-245). Language Teaching Publications.
- Leech, G. (1992). *Introducing English grammar*. Penguin English Linguistics.
- McEnery, T. (2003). Computational linguistics. R. Mitkov (Yay. haz.). *Corpus linguistics* içinde (ss. 448-463). Oxford University Press.
- McEnery, T. ve Hardie, A. (2012). *Corpus linguistics*. Cambridge University Press.
- Mel'čuk, I. (1998). Collocations and lexical functions. A. P. Cowie (Yay. haz.). *Phraseology: Theory, analysis and applications* içinde (ss. 23-53). Clarendon Press.

- Nesselhauf, N. (2005). *Collocations in a learner corpus*. John Benjamins Publishing Company.
- Šarić, Ljiljana. 2020. Metaphorical conceptualization of hope (nada) in Croatian: A corpus-based study. *Journal of Contemporary Philology*, 3(2), 7-27.
- Sinclair, J. (1991). *Corpus, concordance, collocation*. Oxford University Press.
- Sinclair, J. (1992). *Collins COBUILD English usage*. HarperCollins.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>

Ek 1: Genişletilmiş Örüntü Görünümleri

Eşdizim: AÖ yönündeki umut (2), beyaz umut (2), bir tutam umut (2),boş umut (2), cesurca umut (2), çocuksu umut (2), gecenin umudu (2), hafif umut (2), insanoğlunun umudu (2), umuda bağlı (2), umuda git- (2), umuda yönel- (2), umudu boşa git- (2), umudu çıkar- (2), umudu diri tut- (2), umudu dönüş- (2), umudu güçlen- (2), umudu haline gel- (2), umudu koru- (2), umudu öl- (2), umudu saklı tut- (2), umudu silip süpür- (2), umudu simgele- (2), umudu tüket- (2), umudu yok ol- (2), umudun adı (2), umudun arkasından koş- (2), umudun ifadesi (2), umut ateşi (2), umut bekle- (2), umut çılgınlığı (2), umut de- (2), umut düş- (2), umut filizi (2), umut getir- (2), umut gönder- (2), umut haline getir- (2), umut işareti (2), umut kapla- (2), umut kırıntısı (2), umut perisi (2), umut tazele- (2), umut ülkesi (2), umut yüksel- (2), umut zamanı (2), umuttan vazgeç- (2), alemler umudu (1), altın umudu (1), AÖ dayalı umut (1), AÖ kılıklı umut (1), aptal umut (1), aydınlık umudu (1), başka tür umut (1), bir umuttan bir umuda (1), bol umut (1), cılız umut (1), devekuşu umudu (1), devletin umudu (1), düşlerdeki umut (1), ebrulü umut (1), eski umut (1), fikrin umudu (1), geçmişin umudu (1), güçlü umut (1), güzel bir dünya umudu (1), hayat yolundaki umut (1), ışık umudu (1), içindeki umut (1), ilköğrenlik umudu (1), ilkel umut (1), iyi kötü umut (1), kara parçası umudu (1), karanlık umut (1), kentın umudu (1), kepekli umut (1), kilisenin umudu (1), kocaman umut (1), kor umut (1), küçücük umut (1), lekesiz umut (1), masmavi umut (1), masum umut (1), mavi umut (1), minicik umut (1), mutlak umut (1), ölesiye umut (1), ölü umut (1), parıltılı umut (1), piyasaların umudu (1), sağanak umut (1), sahte umut (1), seçim umudu (1), solgun umut (1), sonuç umudu (1), sönmük umut (1), suçlu umut (1), taptaze umut (1), taze umut (1), temas umudu (1), temel umut (1), tülsü umut (1), ufak tefek umut (1), umuda açık (1),umuda açıl- (1), umuda bağlılık (1), umuda bel bağla- (1), umuda bırak- (1), umuda boğ- (1), umuda boyan- (1), umuda çevir- (1), umuda çık- (1), umuda dayalı (1), umuda değiş- (1), umuda destek ol- (1), umuda dön- (1), umuda düş- (1), umuda gömül- (1), umuda götür- (1), umuda ihanet et- (1), umuda inat (1), umuda katık et- (1), umuda kurşun sık- (1), umuda sığın- (1), umuda tanık ol- (1), umuda tap- (1), umuda tercih et- (1), umuda tutun- (1), umuda uyan- (1), umuda yol al- (1), umudu aç- (1), umudu ak- (1), umudu alıp götür- (1), AÖ umudu arasında (1), umudu as- (1), umudu aşır- (1), umudu ayaklar altında çığnen- (1), umudu ayakta tut- (1), umudu bastır- (1), umudu başka bahara kal- (1), umudu belirtil- (1), umudu bilinçle kar- (1), umudu boşa çıkar- (1), umudu boşla- (1), umudu canlı kal- (1), umudu çıkarıp at- (1), umudu didikle- (1), umudu diñç tut- (1), umudu doldur- (1), umudu dönüştür- (1), umudu düğümlen- (1), umudu düzenlen- (1), umudu eksil- (1), umudu elden bırakma- (1), umudu elinden kay- (1), umudu erozyona uğra- (1), umudu ertele- (1), umudu felç et- (1), umudu gömül- (1), umudu götür- (1), umudu güdük kal- (1), umudu hapsed- (1), umudu haykır- (1), umudu hisset- (1), umudu iç- (1), umudu işlen- (1), umudu kaç- (1), umudu kanatlan- (1), umudu kapsa- (1), umudu körel- (1), umudu kuru- (1), umudu küllen- (1), umudu moloz altında kal- (1), umudu okşa- (1), umudu omuzla- (1),

umudu öldür- (1), umudu öldürül- (1), umudu öte taşı- (1), umudu pekiştir- (1), umudu rehin bırak- (1), umudu resmet- (1), umudu savun- (1), umudu serp- (1), umudu sırala- (1), umudu sol- (1), umudu somutlaştır- (1), umudu sonlan- (1), umudu sök- (1), umudu sönüp git- (1), umudu taşı- (1), umudu tavan yap- (1), umudu taze ol- (1), umudu tazele- (1), umudu temsil et- (1), umudu tut- (1), umudu var- (1), umudu yarat- (1), umudu yeşer- (1), umudu yıpran- (1), umudu yit- (1), umudu yitip git- (1), umudu yok say- (1), umudu yurt edin- (1), umudu yut- (1), umudu yüz- (1), umudu zayıfla- (1), umudun anlatışı (1), umudun askerleri (1), umudun baharı (1), umudun bolluğu (1), umudun boyutu (1), umudun çekirdeği (1), umudun çiçeği (1), umudun çocuğu (1), umudun dağı (1), umudun doğumu (1), umudun doğuşu (1), umudun düşüklüğü (1), umudun esiri ol- (1), umudun farkına var- (1), umudun farkında ol- (1), umudun gizlisi (1), umudun gölgesi (1), umudun habercisi (1), umudun haberi (1), umudun ışıltısı (1), umudun iskambil piramidi (1), umudun kaybol- (1), umudun kokusu (1), umudun kurşunu (1), umudun oluşması (1), umudun parçası (1), umudun peşinden gitmek- (1), umudun peşine düş- (1), umudun rahatlığı (1), umudun savaşı (1), umudun sembolü (1), umudun sesi (1), umudun sıcaklığı (1), umudun sıfır noktası (1), umudun sonu (1), umudun sonuna gel- (1), umudun suyu (1), umudun şehri (1), umudun tepkisi ver- (1), umudun tükenişi (1), umudun umutsuzluğu (1), umuduna an say- (1), umuduna geç- (1), umudunu ada- (1), umudunu bırak- (1), umudun zuhuru (1), umudunu gerçekleştir- (1), umudunu karart- (1), umudunu paylaş- (1), umudunu sakla- (1), umudunu söze dök- (1), umudunu ver- (1), umudunu yit- (1), umudunu yok et- (1), umudunu yükle- (1), umut aktar- (1), umut al- (1), umut ampülü (1), umut aralığı (1), umut aran- (1), umut avı (1), umut azal- (1), umut bastır- (1), umut başla- (1), umut bayrağı (1), umut bekçisi (1), umut bıçkını (1), umut biç- (1), umut bilinci (1), umut bul- (1), umut çağrısı (1), umut çek- (1), umut çevir- (1), umut çoğalt- (1), umut dalgası (1), umut demeti (1), umut denizi (1), umut deposu (1), umut dile getir- (1), umut dilen- (1), umut doldur- (1), umut duyumsa- (1), umut düşür- (1), umut edil- (1), umut eşlik et- (1), umut evi (1), umut filizlen- (1), umut gecesi (1), umut gemisi (1), umut gerçekleş- (1), umut gezdirici (1), umut gör- (1), umut gülcüğü (1), umut ışıltısı (1), umut kabart- (1), umut karmaşası (1), umut katili (1), umut kıpırtısı (1), umut kırıl- (1), umut kondur- (1), umut köprüsü (1), umut kuşan- (1), umut mavisini (1), umut menekşeleri (1), umut olarak gör- (1), umut ortaya çık- (1), umut otobüsü (1), umut ör- (1), umut ört- (1), umut öyküsü (1), umut paylaş- (1), umut pırılta- (1), umut pırlıltısı (1), umut pompala- (1), umut sağla- (1), umut sakın- (1), umut sergile- (1), umut sömür- (1), umut sön- (1), umut söz konusu ol- (1), umut sun- (1), umut sürdür- (1), umut tarlası (1), umut teli (1), umut terk et- (1), umut tomurcuğu (1), umut topla- (1), umut transferi (1), umut treni (1), umut tutuş- (1), umut türe- (1), umut türküsü (1), umut vadisi (1), umut yağdır- (1), umut yakala- (1), umut yan- (1), umut yansı- (1), umut yaşat- (1), umut yayıl- (1), umut yerleştir- (1), umut yık- (1), umut yıldızı (1), umut yılı (1), umut yitir- (1), umut yağrul- (1), umut yolculuğu (1), umut yolcusu (1), umut yolu (1), umutları kursağında kal- (1), umutların ufku (1), umuttan bahset- (1), umuttan savrul- (1), umuttan söz aç- (1), un ufak umut (1), usun umudu (1), ütopya umut (1), yağma umudu (1), yalnız umut (1), yeni başlangıç umudu (1), yeni hayat umudu (1), yeni model umudu (1) yetersiz umut (1), yol umudu (1), yüksek umut (1).

Eşdizim-Ortaç: asılı kaldığı umut (1), bağlanan umut (1), bağlanmış olan umut (1), bağlanmış umut (1), beslediği umut (1), boş çıkan umut (1), büyüyen umut (1), diyen umut (1), dökülen umut (1), dönüşen umut (1), duvara sürtünmüş umut (1), düşürdüğü umut (1), ertelenmiş umut (1), fısıldayan umut (1), filizlenen umut (1), geleceğe duyduğu umut (1), gözünü sevdiği umut (1), gül devşiren umut (1), güven duyan umut

(1), ışık tutacak umudu (1), iflah etmez umut (1), iğdiş edilmiş umut (1), ilmik attığı umut (1), insana duyduğu umut (1), kaldıracığı umut (1), kaybolan umut (1), kırılan umut (1), kirlenmiş umut (1), kullanılmış umut (1), oluşturduğu umut (1), önüne konan umut (1), saçına konan umut (1), sönmüş umut (1), taşıdığı umut (1), terk edilmiş umut (1), tükenmez umut (1), tükenmiş umut (1), uslanmaz umut (1), uyanan umut (1), uyumuyan umut (1), vitrine bağladığı umut (1), yakılıp öldürülen umut (1), yarattığı umut (1), yarım kalmış umut (1), yaşama soktuğu umut (1), yerleştiren umut (1), yeşeren umut (1), yitirilen umut (1), yitirmiş umut (1).

Eşdizim-Mastar: açacakları umudu (1), anlaşma yapacağı umudu (1), atacağı umudu (1), başlangıç yapmak umudu (1), birleşme umudu (1), birleşmek umudu (1), birliktelik umudu (1), canlılık kazanacağı umudu (1), çare bulmak umudu (1), çocuk yetiştirme umudu (1),değişmesi umudu (1), derinlerde bulduğu umut (1), düzeleceği umudu (1), düzeltilebilir umudu (1), elde tutabilmek umudu (1), firar etme umudu (1),geleceğe kavuşmak umudu (1), geri dönüş umudu (1), geri verme umudu (1), gidiş umudu (1), gündeme geleceği umudu (1), hayatta kalma umudu (1), hayır çıkarma umudu (1), hedefine varma umudu (1), insan olma umudu (1), karışabilme umudu (1), karşılama umudu (1), karşısına çıkacağı umudu (1), katkıda bulunmak umudu (1), kavuşmak umudu (1), kazanma umudu (1), korkuyu gidereceği umudu (1), korkuyu gidereceği umudu (1), köşe dönme umutları (1), krizin aşılacağı umudu (1), kurtulma umudu (1), marifet sayılma umudu (1), mutsuzluğun düzeleceği umudu (1), olması umudu (1), ortak olabilme umudu (1), ödün alacağı umudu (1), rüya olması umudu (1), sağlama umudu (1), satışın düzeleceği umudu (1), ses duyurabilme umudu (1), sınırsız olma umudu (1), silinme umudu (1), soğutmak umudu (1),sona ereceği umudu (1), terfi ettirilme umudu (1), teselli bulabilmek umudu (1), tutunabilme umudu (1), ufuk açacağı umudu (1),yaranmak umudu (1).

Dilbilgisel Birliktelik: bazı umutlar (2), benim umudum (2), beş umut (2), bi umut (2), bin bir umut (2), bin umut (2), bin bir umut (2), bir umut (2), birer umut (1), biricik umut (1), bizim umudumuz (1), bu umut (1), bunun umudu (1), bütün umut (1), çok umut (1), fazla umut (1), fazladan umut (1), hepimizin umudu (1), her türlü umut (1), her umut (1), herhangi bir umut (1), herkesin umudu (1), hiç umut (1), hiçbir umut (1), ilk umut (1), kaç umut (1), kendi umudu (1), kendilerince umut (1), ne umut (1), ne umutlar (1), ne/ne umut (1), nice umut (1), o umut (1), onların umudu (1), onun umudu (1), pek çok umut (1), senin umudun (1), son umut (1).

Serbest Bileşim: umut belirtisi (2), umut düzeyi (2), tedavi umudu (2), umudun varlığı (2), bağımsızlık umudu (2), hükümdarlık umudu (2), insanın umudu (2), milletin umudu (2), şifa umudu (2), anlamlı umut (1),umut duygusu (1), umut evresi (1), umut ilkesi (1), umut kavramı (1), umut sözcüğü (1), umut sözü (1), umut tanımlaması (1), tatil umudu (1), umuda aykırı (1), umudu anlat- (1), umudu hatırlat- (1), af umudu (1), alternatif umut (1), annesinin umudu (1), aşk umudu (1), av umudu (1), bahar umudu (1), belirsiz umut (1), belli umut (1), bildirişim umudu (1), çocuğun umudu (1), devamlılık umudu (1), devrim umudu (1), dostluk umudu (1), dostunun umudu (1), federasyon umudu (1), final umudu (1), geleceğimizin umudu (1), grubun umudu (1), hayat umudu (1), horlananın umudu (1), insanların umudu (1), istikrar umudu (1), iş olandağı umudu (1), işsiz umudu (1), iyi bir şey umudu (1), kardeşlerimizin umudu (1), kitlelerin umudu (1), kitlenin umudu (1), liderlik umudu (1), miras umudu (1), nafile umut (1), nenemin umudu (1), o zamanki umut (1), sanatkarın umudu (1), seçmenin umudu (1), sıcak günlerin umudu (1), sosyalizm umudu (1), şampiyonluk umudu (1), şoförlerin umutları (1), umut yılı (1), umuttan yoksun (1), uygarlık umudu (1), ülkedeki umut (1), vuslat umudu (1).

Serbest Bileşim-Mastar: açmak umudu (1), anlaşma çıkacağı umudu (1), ayrılma umudu (1), azatlanma umudu (1), bilme umudu (1), bulabileceği umudu (1), bulunma umudu (1), çalışma umudu (1), çalma umudu (1), çıkabileceği umudu (1), çoğalma umudu (1), denizci olacağı umudu (1), duracak umudu (1), eve gideceği umudu (1), evlenme umudu (1), geçeceği umudu (1), gelebilme umudu (1), geleceği umudu (1), gelecek umudu (1), gelişeceği umudu (1), gelme umudu (1), görebilmek umudu (1), göreceği umudu (1), görme umudu (1), görüşmek umudu (1), iş tutuşturacağı umudu (1), kapının açılacağı umudu (1), katılma umudu (1), kavuşma umudu (1), kilolardan kurtulacağı umudu (1), kurtarabilmek umudu (1), oda bulma umudu (1), okşamak umudu (1), okuma umudu (1), olabilmek umudu (1), otostop çekme umudu (1), öğrenebilmek umudu (1), öğrenme umudu (1), öğrenmek umudu (1), satabilme umudu (1), sonuç alma umudu (1), tören yapılacağı umudu (1), uçma umudu (1), ulaşacağı umudu (1), unutmak umudu (1), uygulamak umudu (1), uyuma umudu (1), yenme umudu (1), yeterli olacağı umudu (1), yetişmek umudu (1), zayıflayacağı umudu (1), zengin olma umudu (1).

Karma Örüntü: acı (2), aşk (2), coşku (2), endişe (2), enerji (2), gelecek (2), gerçek (2), gözyaşı (2), gurur (2), güzellik (2), hayal kırıklığı (2), inanç (2), iyimserlik (2), ses (2), tutku (2), adam (1), arzu (1), aydınlık (1), bayrak (1), bekleme (1), bellek (1), buğu (1), canlılık (1), çabalama (1), çaresizlik (1), çocuk (1), dayanışma (1), değişim (1), dem (1), dilediği (1), eleştiri (1), ferahlık (1), fısıltı (1), gençlik (1), güç (1), hüzn (1), ışık (1), iddia (1), ideal (1), ilişki (1), isyan (1), kan (1), karamsarlık (1), kaygı (1), kendi (1), kin (1), moral (1), mutluluk (1), mücadele (1), onur (1), ölüm (1), özgürlük (1), özlem (1), para (1), sevecen (1), sıcaklık (1), sorumluluk (1), sorun (1), sömürü (1), tanrı (1), tehlike (1), ter (1), tükeniş (1), ütopya (1), yabancı (1), yalnızlık (1), yarın (1).